

si vsakovrstnih dobrih knjig. Stroškov bi imel vsak posebezen ud tako malo, da bi niti spomina vredno ne bilo, in vendar bi imel knjig na izbero. Društvo naj bi imelo tudi nekaj dobrih časopisov, seveda večinoma strokovnih, in društvnikom bi si ne bilo treba posebe naročati dragih listov. V vsaki hiši pa naj bi se nahajale „Novice“ katere bi bile pri velikem številu naročnikov nad vse izboren in mnogovrsten list.

(Dajje prihodnjič.)

Razne reči.

* Majaron je, kakor je znano, enoleten. Ker je droben, sejati ga je v lahko, rahlo prst, ki mora, dokler ne vzraste rastlina, vedno biti vlažna, in skrbeti je tudi ob solnčnem vremenu za malo sence. Majaron se seje ob začetku ali sredi aprila v gorke gnojne grede, ali pa tudi v proste grede, in rastlinice se presade maja ali junija meseca po dve ali tri vkupe v vrtno grede po 15 centimetrov narazen. V lahkih, rahlih tleh se lahko seme kar v vrtno grede na mestu poseje, a vendar se porabi več semen, nego po gnojnih gredah. Majaron rad uspeva, le treba ga je dobro pleti, da ga plevel ne zaduši.

* Gojenje golobov. Znano je, da vsi ptiči, poleg hrane svoje radi uživajo pesek, apno ali sol, naj si bodo zrnozobci ali žužkojedci. Večkrat je videti, kako golobje kljujejo zid, posebno če je v njem dovolj solitra. Naše prosto letajoče papige napravijo slednje leto precejšnje luknje v zidove, in zelena papiga gre takoj na dno kletke, da pri vsakodnevnem čiščenju pozoblje nekaj peska. Posebno pa golobje hrepene po takih stvareh; tisti, ki letajo po polji, pobero semtertja kako polževko ali kamenček, divji imajo takih reči vedno v želodci. Domači golobje, kateri ne letajo na polje, veseli so, če jim takih stvari denemo v golobnjak. Te reči živalim čistijo želodec in pospešujejo prebavljanje. Domačim golobom moramo zatorej dajati peska in soli. Najboljše je, če v velik cvetlični podstavek naspemo čistega vodnega peska primešamo nekaj soli ter prilijemo malo vode. Voda razstopi sol, katera se potem, kadar se posuši, s peskom sprime v precej trdo zmes, katero radi kljujejo golobje. Dobro je tudi pridejati malo razstopljenega solitra. Čuditi se je, kako radi kljujejo golobje to tvarino, ki ugodno vpliva na njih zdravje in plodovitost.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 120. Imam dva po 17 mesecev stara junca, ki imata tako mehke parklje, da jima ni mogoče hoditi po trdih cestah. Ali je kaj zdravila proti tej napaki in kje ga dobiti? (J. N. v O.)

Odgovor: Mehki parklji niso bolezen, ampak le svojstva takih živali, ki se od mladih nog niso mnogo pregibale po trdih cestah ter so v hlevu stale na mehkih

in mokrih tleh. Razen tega pa imajo nekatera plemena bolj mehke parklje nego druga, ker so iz krajev doma, ki imajo malo trde zemlje. Pomoč proti tej nepriliki je podkovanje.

Vprašanje 121. Cepil sem deset črešenj, in sicer o pravem času, a vendar se ni nobeden cepič prijel. Kaj je temu vzrok? (J. N. v O.)

Odgovor: Ker nismo cepljencev videli, zato Vam ne moremo povedati vzroka, oziroma napake, katero ste naredili. Bržkone niste prav cepili, ker črešnja se drugače prav rada prime in jo je najlažje cepiti.

Vprašanje 122. Kaj utegne biti krivo, da se pri nas lanske mladike po marelicah splošno suše, in ali je kaj pomoči proti temu? (L. P. v G.)

Odgovor: Da se mladike suše, lahko je več vzrokov. Ako je bilo lansko leto marelično listje bolno ter se prezgodaj osulo, ostanejo poganjki, to so poznejšnje mladike, tako slabe, da se po zimi posuše. Drugi vzrok utegne biti zimski mraz, tretji pa smolikavost. Ako je drevo smolikavo, opeša toliko, da se potem suši. Pa tudi nepravilna rezatev je lahko kriva, da drevo sahne. Ako je smolikavo, morate najprvo to odpraviti, in sicer s tem, da z ostrim nožem naredite gladke zareze skozi rano, iz katere teče smola, in potem še eno ali dve enaki vzporednji zarezi za rano ali blizo nje. Zareze naj bodo nekaj centimetrov daljše nego je rana ter naj gredo od zgoraj navzdol.

Vprašanje 123. Lansko leto so se pri nas v žitu zakotile neke črne rilčaste živalce, katere imenujemo žužke. Naredile so nam veliko škode, in sedaj so se zopet začele kazati prav zelo. Kaj nam je storiti, da preženemo ta mrčes, drugače nam naredi velikansko škodo? (J. Z. v S. na Krasu.)

Odgovor: Prof. Erjavec v svoji knjigi „Naše škodljive živali“ tako le priporoča žužka zatirati: Temu škodljivcu ubraniš se najpreje, ako so tvoje žitnice svetle in zračne, ako v njih žito ne leži preveč na debelo in ako skrbiš, da bodo zmerom čiste. Večkrat tudi odpiraj okna in vrata, da zrak prepiše vse prostore, ter pregrebaj žito in pomešavaj. Zlasti vzpomladi ne bodi ti žal tega dela, ker nič ni žužku neprijetnejše, nego hladen zrak in prepah. Prav zastran tega je koristno po velikih zalogah uvesti neko drenažo, to je, polagati skozi žitne kupe cevi, kakeršne rabijo za odtakanje vode po mokrih senožetih. Po teh ceveh prihaja vnanji hladnejši zrak, ki stori, da se žitni kup ne more tako segreti, da bi žužkom ugajalo. S tem se najbolje ubraniš škodljivega mrčesa. Ako so se ti pa žužki uže zavrgli v žito, potem glej, da čim preje tem bolje v krušni peči zamoriš zalego in potem žito zmelješ in porabiš. Največ bode pa izdalo, ako hrošče pridno pokončuješ, in sicer o pravem času, predno so namreč samice začele jajca leči. Ako so žužki uže v žitnem kupu, treba je vse žito presejati in potem škodljivce ali pohoditi ali pa požgati. Dobro je tudi, če po žitnici tu in tam razporediš *

suhe cunje, ker izkušnja uči, da se pod njimi žužki posebno radi zbirajo. Še uspešneje bode to pokladanje, ako ob surovem vzpomladnjem dnevi v cunje zaviješ vroč kamen ali kos razgrete opeke, kajti toplota jih sosebno vabi in mami. Pokončavati jih pa moraš trikrat na leto, prvokrat vzpomladi, ko so se hrošči prebudili iz zimskega spanja in se pripravljajo k ploditvi, drugič prve dni meseca julija, ko se prikaže prvi zarod, in potem še enkrat v začetku meseca septembra, ko je dozorel drugi zarod, ki bi se množil prihodnjo vzpomlad.

Vprašanje 124. Ali bi bilo dobro, sadno drevje škropiti z bakrenim vitrijolom, da se pokona razna zalega, zlasti pa gosenice zmrzlikarja, katerih je tod pri nas vse polno? (Fr. G. v Š. na Goriškem.)

Odgovor: Bakreni vitrijol ne more kaj prida pomagati, ker uniči le glive. Prav zelo bi pa priporočali, poskusiti s kreolinom, katerega izdeluje in prodaja naš rojak Fran Zmerzlikar (Creolin-Fabrik zu Deutsch-Wagram bei Wien). Na 100 delov vode primešajte 5 delov kreolina ter škropite to zmes na drevje, rastline itd., in pomori vam vse mrčese, njih zalego, gosenice itd.

Vprašanje 125. Kje je dobiti prasičev pravega jorkširskega plemena? (J. Gr. v Koboridu.)

Odgovor: Naša družba priskrbuje svojim udom prasiče tega plemena, a jih v enem letu ni mogla toliko dobiti, da bi jih dosedaj dala vsem tistim udom, ki se so za nje oglasili. Gotovo jih dobite pri oskrbništvu grajščin nadvojvode Albrehta v Tešenu v Šleziji, a osem-tedenski prasiček stoji tam na mestu 25 gld.

Vprašanje 126. Imam kobilu, katera se mi nič kaj ne redi, ter mislim, da ima gliste. Poskušal sem že razna sredstva, na pr. grenko sol, pa brez uspeha. Priporočajo mi sedaj žvepleni cvet. Ali je to zdravilo dobro? (J. Gr. v Kob.)

Odgovor: Če ima konj res gliste, najbolje pomaga pravilno krmljenje. Po leti je najboljša zelena klaja, po zimi pa dobro seno s korenjem, soljeno in potreseno z moko od zmletega suhega brinja. Da mu gliste preženete, pa dajajte konju pelinovca vsak dan po dvakrat ali trikrat, v vodo ožetega. Pred vsem Vam pa priporočamo vprašati živinozdravnika.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

173.

Roža pri Arabcih in Turkih. Roža na Francoskem in Angleškem.

Sedaj so nastali slabi časi rožam, kakor tudi ostalemu cvetju, in to je trajalo več vekov. Vrtovi in cvetlice so našli edino zaščito za samostanskimi zidinami. Tu so

se gojile tudi rože, in od tu so se jele polagoma seliti na plemiške vrtove. Samostanski vrtovi so bili v Italiji uže dosta zgodaj skrbno urejeni, in kmalu so jih začeli na isti način urejati tudi po ostalej Evropi. Temu je prišel na pomoč še Karol Silni, ki je bil velik ljubitelj gospodarstva in vrtnarstva. Dal si je urediti velike vrtove, in mej cveticami so dobile rože prvo mesto. Znamo to s popisa, v katerem Karol našteva one rastline, katere so se imele po njegovih vrtovih zasaditi. In sedaj je začela roža zopet svoje gospodstvo širiti po Evropi.

Kedar je arabski narod prenesel svojo oblast v Španjolsko in Sicilijo, zgradil je monumentalnih palač in okoli njih je napravil vrtove z novim uresnim rastlinjem. Prinesel je tudi najkrasnejših rož z vzhoda, mej katerimi so bile na posebnem glasu damaščenke. Da so se Arabci v Španjolskeji na veliko bavili z vzgojem rož, priča nam to, ker so napravljali veliko množino rožne vode. Na vzhodu so bile ves ta čas rože največje lepote po vrtovih, in ko je za križanskih vojsk prišla Evropa v bližjo dotiko z vzhodom, dobila je od tam tudi najlepših rož. V Evropo so dospele sedaj velike množine damaščenke in drugih rož, ki so se nastanile najpreje po italijanskih vrtovih. Na prekrasnih vrtovih, kateri so se začeli vzdigati v Fiorenci, nadkrilile so rože s svojo lepoto vse ostalo cvetje. V 16. in 17. veku so se začele rože dalje po Evropi širiti. V tem času je prihajal Dunaj prav mnogo v dotiko s Carjimgradom, in da si so bile te dotike dosta potov prežalostne za kulturni razvoj naš, vendar so nam donesle veliko množino najlepših uresnih rastlin z vzhoda. Do takrat ni bilo po evropskih vrtovih cvetja, katero bi pred junijem cvelo, a z novimi turškimi doseljeniki so dobili naši vrtovi cvetnato obleko uže z rano pomladjo. In med temi raznimi uresnimi rastlinami so bile na prvem mestu vzgodne rože. Turki so prinesli ljubezen do rož z vzhoda, in po vseh njihovih vrtovih je imela roža najdostojnejše mesto. Bila jim je ona neka svetinja. Kedar je Mohamed zletel v nebesa, tako pripoveda koran, pognale so bele rože od znoja, ki je na zemljo pal s preroka; kaplje znojne z njegovega konja so se spremenile v rumene, a z nadangela Gabrijela v rudeče rože.

Rože so se kmalu razširile po vsej ostalej Evropi, in sedaj je ljubezen do rož od dne do dne rasla. Na to so dospele v Evropo prekrasne nove vrste rož s severne Amerike, s Kitaja, in umetno vrtnarstvo je začelo stvarjati vse več novih vrst. In sedaj so dobile rože najlepše svoje pristanišče v Francoskeji. Tu jim stoji prestolj, od tu pošiljajo svoje žarke po ostalem svetu. S finim ukusom so uobličili Francozi vse umetnosti in veščine, in postali so tudi uzor v vrtnarstvu in vzgoju rož. Na francoskih vrtovih so nastale v novejšem času vse one najlepše vrste rož, katere se danes po naših vrtovih šopirijo. Starejše naše vrste so se morale novim francoskem umakniti, ker jih one nadkriljujejo z veličino